

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Institutiones Canonicae Sive Ius Ecclesiasticum

Wiestner, Jacob

Monachii, 1705

X. De Ecclesiarum Immunitate Reali.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62668](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62668)

185. Sed, ut hæc sententia probabilis, in Praxi tamen tutior est contraria: pro qua, præter deductas rationes, stat imprimis declaratio S. Congreg. Cardd. Trident. Interpp. apud Farinacium *cit.* n. 15. Dein Curia Romanæ Praxis & Stylus S. Pœnitentiariæ. Demum Responsum ipsius S. Congregat. Immunitatis 1632. redditum Vicario Generali Capuano, & relatum à *cit.* Del-bene *dub.* 38. f. 2. n. 12.

ARTICULUS X.

De Ecclesiarum Immunitate Reali.

SUMMARIUM.

186. Ecclesiastici obnoxii sunt exactio-
nibus Prælatorum.
187. Exempti ab oneribus Personalibus,
qua à laicis imponuntur.
188. Præsertim à militia & excubiis:
189. Nisi sine ipsis patria ab Infideli-
bus &c. nequeat defendi.
190. Laicorum exactioibus obnoxia
non sunt res Ecclesiastica.
191. Affecte consecratione vel benedi-
ctione:
192. Obrente titulo spirituali,
193. Et cætera bona locorum,
194. Et personarum Ecclesiasticarum:
195. Ex quibus etiam Vestigia non de-
bentur.
196. Ab exactioibus tamen illis ex-
empta non sunt bona Feudalia,
197. Concessa cum reservatione Jurisdic-
tionis,
198. Et alia, ex quibus pensiones &c.
debitæ ex contractu:
199. Non vi jurisdictionis impostæ sunt.
200. Sublevanda ex iis gravis & publi-
ca necessitas,
201. Quatuor conditionibus observatis.

202. Ecclesia non tenetur ad reparati-
onem vicarum & pontium:
203. Nisi reparatio ipsarum prædium aquæ
principaliter tangat.
204. Tempore famis Ecclesiastici ad fru-
menti venditionem cogi,
205. Eorumque granaria visitari à laicis
non possunt.
206. Nisi casu omnino extraordinario.
207. Hæc Immunitate gaudent omnes
Ecclesiastici.
208. Nisi conjugati sint vel extraneæ
negotiationem.
209. Immunitatem hanc Divini Juris
esse, asserentium,
210. Et negantium Opiniones,
211. Distinctionibus sadere conciliantur.

Ecclesias & Personas Ecclesiasticas obnoxias esse exactioibus aliisque oneribus, quæ à propriis ipsarum Prælatibus ex iusta causa imponuntur, extra controversiam est, patetque ex c. 1. & c. Cum Apostolus 6. S. Prohibemus, de Cen. Exalt. & Procurat. Unde sibi competentis Immunitatis Realis vi solummodo eximuntur ab oneribus, quæ imponuntur à potestate seu Magistratu Seculari.

Et imprimis quidem à Capitatione sive exactioibus, quæ à personis fiunt absque respectu ad ipsarum bona: imò etiam, si ab ipsis bona immobilia non possideantur, l. Unica C. de Capit. Civitatis à Muneribus & functionibus omnino vitibus, v.g. cloacæ aut stabuli purgandi, sordidæ arenæ, calcis coquendæ: quæ personis Ecclesiasticis imponi jure etiam Civili severè prohibentur, l. Placet 7. C. de SS. Eccles. & l. Omnis 2. pr. C. de Episc. & cleric. quod eorum dignitati & statui honorifico repugnent usque adeo; ut à sordidis ejusmodi muneribus eorum etiam familiam oporteat esse immunem, l. Omnis

Omnia cit. §. 1. & l. 1. Rubr. cit. ut ibi Bald. n. 1. & alii notant. Ab Angariis & Perangariis sive aliis servitiis, quæ per se suosve implere aut propriis vel alienis sumptibus præstare coguntur, textus & Glossa in c. Non minus 4. V. Angariis à Militia sive bello; ut adversus hostes propriâ manu pugnent: ad quod ipsos inhabiles reddit Clericatus, c. Ex multa 9. §. fin. de Voto. Ratio omnium est; quia hujusmodi onera imponi solent personis subiectis jurisdictioni, Seculari potestati in personas Ecclesiasticas non competentem, Laiman. Lib. 4. Trah. 9. cap. 6. n. 6. rectè excipiens onera & præstationes ipsis rebus seu possessionibus antiquitus impostas ratione feudi vel contractus: quæ cum inhæreant ipsis rebus, cum istis transeunt ad Ecclesias & Ecclesiasticas personas, arg. c. Ex literis 5. de Pignoribus. Unde

188. Dubium nascitur, an belli tempore Clerici teneantur ad vigilias & custodiam murorum Civitatis. Cui occasionem præbent textus Juris in speciem sibi adversantes; cum, sicut ad eam Clerici compelli jubentur, c. Pervenit 2. sic can. Reprehensibile 23. q. 8. Clericorum custodia etiam contra piratas marinos adhibita à Nicolao Papa valde reprehendatur ex ratione; quod militum Christi sit servire Christo: militum autem seculi seculo. Sed Jura hæc in concordiam haud ægrè reducuntur auxiliò distinctionis inter casus & vim belli; quantumvis enim, cum ista non admodum urget & repelli à laicis potest, clericos ab excubiis & custodia murorum status ratio omnino excuset: casu tamen valde magnæ necessitatis publicæ, ut, cum civitati grave periculum imminet ab infidelibus aut hæreticis, & mœnia à laicis solis absque ope clericorum satis defendi non possunt, etiam hos ad excubias & murorum cu-

stodiam obligat textus c. cit. & ratio ipsa; quia tali necessitate urgente cessare videtur privilegium exemptionis; cum æquum omnino sit; ut periculum, quod omnibus imminet, communibus omnium laboribus propulsetur, & omnibus communis patria ab omnibus defendatur, ut in c. cit. cum Glossa V. Omnes, advertit Panormit. n. 6. qui tamen n. 3. rectè monet, tali casu clericos ad mœnium custodiam non per Laicam, sed Ecclesiasticam potestatem compellendos.

Deinde Ecclesiæ & Personæ Ecclesiasticæ exemptæ etiam sunt à tributis, collectis, exactionibus, quæ ratione rerum sive bonorum à seculari potestate imponuntur, c. Non minus cit. c. Adversus 7. hæc Rubr. c. 1. c. Clericus 3. in ibid. 6. & Aub. Item nulla C. de Episc. & Cleric. quos usque consonas Constitutiones alias Bulla Cœnæ can. 18. & Urbanus VIII. Constituit, quæ incipit Romanus, edita 23. Septemb. 1641. declaratas innovavit & confirmavit. Cujus assertionis veritas & sensus ut luculentior sit, ejusmodi rerum sive bonorum quatuor genera distinguere juvabit.

191. Primò enim quædam per consecrationem vel benedictionem ad cultum Dei exhibendum immediatè sunt deputata, ut Templum cum adjunctis Coemiteriis, Sacella, Oratoria, Monasteria, vasa & vestimenta sacra cæteraque Divini cultus instrumenta; quæ ab exactionibus & oneribus à laicis impositis omnino exempta esse, Orthodoxi DD. omnes facillè consentiunt, cum; quia sunt res Sacræ & Religiosæ ad Divinum cultum specialiter deputatæ: quæ extra commercium humanum existunt, §. Nullius 7. Instit. de Res. divis. & ad prophanos usus revocari prohibentur, can. Quæ semel 19. q. 3. can. Ligna 37. dist. 1. de Consec. & c. Ad hæc 4. de Religios. domib. tum verò; quia

F i f f i f 3

rò; quia sunt res omnino infructiferae; cum proventum temporalem usumve pretiò æstimabilem non afferant, Suarez *Tom. 1. de Relig. Lib. 3. cap. 9. n. 2 & 8.* & Laiman. *Lib. 4. Tract. 9. cap. 6. n. 1.* ubi cum Innocentio in *c. Non minus citi* iis accenset areas, domos, hortos juxta Ecclesias positos & fundos, ex quibus panis aut vinum pro sacra Eucharistia conficienda & aliis rebus ad cultum divinum necessariis colligi debet, per *can. Sancitum 23. q. 8. c. 1. de Censib. & arg. Reg. Accessorium 42. in 6.*

192. Secundò alia res & bona sunt, quæ Ecclesia obtinet titulò spirituali, ut Decimæ, Primitiæ, Oblationes: uti etiam res & bona ipsorum clericorum Ecclesiæ vel ministerii Ecclesiastici cujuscunque intuitu quæsitæ, ut fructus beneficiales, distributiones quotidianæ, redditus stollæ &c. quæ ab iisdem immunia esse, satis concors est sententia eorundem; quia sive titulum sive personam intueamur, seculari potestati non subiciuntur; cum titulus, quò ea quæsitæ sunt, sacer & spiritualis: personæ autem, quarum ea sunt, à jurisdictione seculari sint exemptæ, *c. Ecclesia 10. de Constitut. c. Noverrit 49. de Sent. excommunicat. c. Quamquam 4. de Censibus c. fin. hanc Rubr. in 6. & Trident. Sess. 25. cap. 20. de Reformat.*

193. Tertiò sunt res & bonâ temporalia ipsarum Ecclesiarum Monasteriorum & similium locorum mobilia & immobilia, à fidelibus oblata; ut ipsa vel eorum proventus in cultûs Divini conservationem & augmentum, templorum & altarium ornatum, reparationem fabricæ, sustentationem Religiosorum, salaria ministrorum & pauperum alimenta impendantur. Quæ etiam bona à tributis & similibus oneribus à secularibus impostis exempta esse, S. Thomæ 2. 2. q. 99. art. 3. Laiman. n. 2.

man. cit. n. 1. §. Alterum, aliorumque. II. & Canonistarum concors est doctrina, & apertè traditur *c. Non minus c. Alterius* aliisque textibus supra citis. Non minus, quàm isti, clara est ratio; quia tales res & bona eò ipsò; quòd à fidelibus, quorum plenò jure fuerunt, ad cultum & honorem Dei in Prælatorum Ecclesiasticorum manibus oblata sunt, tanquam Patrimonium Christi sive ut *can. 40. Apostol.* vocantur, *Res Dominica* juxta piam offerentium intentionem in alios quam prædictos usus convertenda non sunt, *arg. 1. In re mandata 21. C. Mandati*; eorundem administratio, dispositio & applicatio ad Ecclesiarum Prælatos, non ad seculi Magistratus spectat. Confirmatur; quia hujusmodi res & bona obnoxia sunt exactionibus & oneribus, quæ ex justa causâ summus Pontifex & aliquando etiam Episcopi imponunt, *c. Cum Apostolus 6. §. Prohibemus, de Censibus.* Unde, si iis gravari etiam possent à potestate seculari, conditionis multò deterioris forent, quàm bona secularium; cum secus quàm ista, contra Juris & æquitatis Regulas duplici onere gravarentur, ut cum Hieronymo Albano de *Immunit. cap. 65. &c.* probè advertit *cit. Laiman. n. 2.*

Neque cum hac doctrinâ pugnat *can. Si tributum 11. q. 1. ubi S. Ambrsius, Si tributum, inquit, petat Imperator, non ei negamus, agri, Ecclesia solvunt tributum;* quia istò & *can. Constitutor 23. q. 8.* relatiò textu S. Ecclesiæ Dominò tributum, à Justina Arriana Valentiniani adhuc pueri matre Ecclesiis impostum, non tanquam justum approbatur, sed ad majus malum & ipsorum fundorum Ecclesiasticorum invasionem ultraparationemque evitandam prudenter tolerationemque vitandam declarat subsistit, ut ipse luculenter declarat subsistit verbis, *Si agros desiderat Imperator, p-*

testatem habet vindicandorum, tollat eos, si libium est. Imperatori non dono, sed non nego, Suarez de Defensione Fidei Lib. 4. cap. 21. n. 12. & Barbosa in can. Si Tributum cit. n. 1.

Minus urgent l. Placet s. ibi, Præter Canoniam illationem, & l. Sacrosanctia 8. v. Nec extraneorum C. de SS. Eccles. cum; quia privilegium Ecclesiæ antè & verisimiliter jam à Constantino M. concessis & revocationi non obnoxiiis contrariæ & Ecclesiarum libertati inimicæ ac proinde invalidæ fuerunt: tum verò; quia, si valuissent, per Constitutionem Friderici Imp. Auth. Item nulla cit. relata fuisse abrogatæ, Suarez cit. cap. n. 16. & cap. 24. n. 11.

Difficilior in speciem est sententia Urbani I. de exterioribus suis ab Ecclesia tributum reddi, disertè asserentis can. Tributum 23. q. 8. Sed in speciem duntaxat; quia accuratius expensâ rerum Ecclesiasticarum immunitati etiam ipsa non adverbatur; quia eâ Papa locutus est de more & usu temporis sui, quò Impp. adhuc Gentiles & Idololatræ fuerunt; ac proinde Ecclesiarum à tributis &c. immunitas nondum fuit constituta, ut rectè observat laudatus Suarez cap. 21. n. 14. & in can. cit. Barbosa n. 3.

194. Quartò demum sunt res & bona Clericorum Patrimonialia, mobilia & immobilia, quæ ad ipsos pervenerunt titulo merè temporali; quòd hæreditariâ successione, legatò, donatione, emptione propriâ industriâ &c. sint comparata. Quæ etiam à tributis & aliis oneribus, non merè Realibus, sive inhærentibus ipsis fundis, exempta esse, cum Panorm. in c. Ecclesia cit. n. 21. Sylvestro v. Immunitas 1. n. 9. Navarro Manual. cap. 17. n. 203. & aliis sacri prophanique Juris Interpp. ac DD. cit. Suarez cap. 24. n. 4. delimit ex c. Adversus cit. Cle-

ment. Unica hîc c. Quamquam cit. & similibus textibus Canonici, clericis exemptibus à Laicorum exactionibus quibuscunque: & ex generalitate Auth. Item nulla cit. proximæ subiectæ & aliis l. Civilibus libertati Ecclesiasticæ adversantibus, derogantis. Ratio reddi solet; quòd ex una, tributis exactio & prælatio signum sit subjectionis, teste Apostolo Roman. cap. 13. v. 6. ubi cum dixisset, Subditi estote, subiecit, Ideo enim tributum præstatis: ex altera verò parte, clerici aliæque personæ à seculari jurisdictione juxta dicta sint exemptæ. Confirmatur; quia res & bona accessoria sunt personis, ac proinde has sequuntur, & à tributo Laicæ potestati exhibendo cum istis sunt immunes, arg. Reg. Accessorium cit. & l. Quæ Religiosis 43. ff. de R. V. quæ Religiosa censentur, quæ Religiosis adhærent; quòd magis dignum ad se trahat id, quod est minus dignum, c. Quod in dubiis 3. de Consec. Eccles.

195. Eadem Ecclesiarum, Monasteriorum & Personarum Ecclesiasticarum res & bona exempta etiam sunt à vectigalibus seu præstationibus teloniorum, c. Quamquam cit. Clement. fin. de Censibus & Auth. Item Nulla cit. quæ relatâ Friderici Imp. Constitutione nomine Exactionum teloniorum præstationes venire, DD. notant. Ab his immunitatem iisdem bonis luculenter tribuit Imp. Sigismundus apud Goldastum in ejus vita p. 1. Constit. Imperial. ubi à vectigalibus immunes pronuntiat einen Priester/ einen Ordensmann / darumb daß sie dessen Diener seynd / von deme vnser Freyheit kombt: & usu observant Principes ac Status Imperii etiam Acatholici, teste Knipschild scriptore Heterodoxo & Lib. 2. de Jurib. & Privileg. Imp. Civitat. cap. 18. n. 18. gloriante, suæ Sectæ addictos in hoc Italis, vectigalia ab

galia ab Ecclesiasticis & Secularibus indifferiminatim exigentibus, Religiosiores esse.

196. A generali tamen hac rerum & bonorum, ad Ecclesias & personas Ecclesiasticas pertinentium, exemptione excipiuntur, & à tributis, vectigalibus aliisque ejusmodi oneribus immunes non sunt. Imprimis res & bona, quæ Ecclesiæ, Monasteria & clerici in feudum obtinent à Principe vel alio domino seculari; cum enim hujusmodi bonorum dominium directum penes talem feudi dominum sit, ratione eorum, sicut coram isto conveniri possunt. *Ex transmissa 6. c. Verùm 7. de Foro compet. licetiam ei contribuere Ecclesiæ & clericis perinde, ut vasalli laici, debent, Panormit. in c. Dilectus 34. de Prab. & dignit. n. 4. & Laiman. cit. Tract. 9. cap. 5. n. 2.*

197. Deinde res & bona non-feudalia, à Principe vel alio domino seculari Ecclesiæ vel Monasterio in prima fundatione vel postea non omnino liberè, sed cum reservatione jurisdictionis & pristini juris contributiones imponendi donata; talem enim conditionem tanquam justam observandam; ac proinde ejusmodi bona tributis & similibus oneribus à fundatore vel alio donatore laico imponendis obnoxia vi conventionis seu pacti manere, *arg. c. Verùm 4. de Condit. apposit. censent cit. Suarez cap. 14. n. 13. & Laiman. n. 4.*

198. Simili modò omnia tributa, census & pensiones ab Ecclesiis, Monasteriis & clericis præstari debent de bonis, quæ antequam ad eos per emphyteuticum vel alium contractum inter privatos initum aliumve justum titulum pervenirent, bonis imposita jam fuerunt; cum enim nemo plus juris in alium transferre possit, quam ipse habet, per *Reg. 79. in 6. is, qui non omnino liberè, sed ex contractu seu*

conventionem bona tributo, censui vel alteri simili oneri obnoxia possidet, tunc alium non nisi cum annexo ejusmodi onere transferre potest; quia notissimi juris est, rem cum onere ipsi inhaerente ad quemcumque possessorem transire, *Ex literis cit.* Unde, si ejusmodi res & bona donatione, contractu aliove jussu titulo in Ecclesiam Monasterium vel personam Ecclesiasticam transferantur, ad tributum, censum &c. præstandum etiam ista obligantur; quia ob favorem Ecclesiæ vel alterius causæ pia ordo justitiæ inverti, & jure, quod in bonis in se translatis vi pacti vel conventionis habet, alius privati non debet, Ita cum *Glossa in can. Tributum 22. de exterioribus 23. q. 8. & Panormit. in c. Non minus cit. n. 15. docent iidem Suarez cap. 20. n. 6. & Laiman. cap. 6. n. 9.*

Hinc tamen legitimè non inferuntur, res & bona quæcumque à laicis possessoribus ad Ecclesias, Monasteria vel personas Ecclesiasticas translata tributis & exactionibus Principum, in quorum territorio sita sunt, obnoxia manere; quod, sicut ad possessores alios, sic etiam ad Ecclesias &c. transeant cum onere; quod affecta antè fuerunt, secundùm Regulam *6. Ex literis cit.* nam Regula hinc locus duntaxat est in tributis aliisque oneribus, originem ducentibus à partium expressa conventionem: non etiam in iis, quæ indicuntur lege publicè & potestate jurisdictionis; quia per hanc indicta onera non inhaerent rei præcisè ratione rei, sed ratione personæ; cum rei seu bonis imponantur propter personam, Principis vel Magistratus jurisdictioni subiectam & ab ista impositi oneris capacem. Unde, si bona, ex quibus tributa &c. Principi debebantur, transferantur in personas & possessores ab illius jurisdictione exemptos; à tributi & exactionum, quæ lege

ge seculari & jurisdictionis potestate indicuntur, oneribus eximuntur, juxta Regulam, *Si persona est exempta, ejus etiam res seu bona sunt exempta*; cum enim res accessoriae sint personae, mutato istius statu etiam illarum status & conditio mutatur, *arg. Reg. Accessorium q. 2. in 6. Panormit. in c. Qualiter 17. de Judiciis n. 8. Gutierrez Practic. Lib. 1. q. 3. num. 15. cit. Suarez n. 12. & Laiman. n. 4.*

200. Demum excipiendus est casus valde gravis necessitatis vel maximae utilitatis publicae, quae aequè principaliter & directe tangit statum Ecclesiasticum quam Secularem: ut v.g. cum superioribus annis in Germania Haeretici & sub nuper feliciter confecti belli Turcici initium Turcae, alique barbari & infideles terris Catholicorum imminerent; ad talem enim necessitatem sublevandam aequitas postulat; ut in subsidium laicorum contributiones etiam ab Ecclesiasticis fiant, ut clare desumitur ex *c. Non minus c. Adversus civit. & Extravag. Unica inter Communes, hae Rubr.* Ubi tamen ad licitam clericorum contributionem quatuor

201. conditiones exiguntur. Prima; *Ut laicorum non suppetant facultates* sive; ut ad magnam & communem ejusmodi necessitatem propulsandam laicorum propriae vel saltem communes Reipublicae facultates solae non sint sufficientes. Secunda; ut contributionem decernat Episcopus simul cum clero, universo totius dioecesis, ut Panormit. *in c. Non minus cit. n. 5. vel*, ut satis probabiliter existimat Suarez *cit. cap. 26. n. 16.* cum canonicis Capitularibus Ecclesiae Cathedralis, qui clericorum nomine aliquando soli veniunt in Jure, ut *c. 1. c. Cum Apostolica 7. c. Tua 8. de Jus. qua à Praelat. Tertia*; ut Romanus Pontifex consulatur; ne per inferiorum Praelatorum con-

niventiam & laicis inconsulte deferentium nimiam facilitatem Ecclesiae nocuum ac praedictum patientur. Quarta; ut contributio, dicto modo ab Episcopo decreta, & à summo Pontifice approbata, fiat *Absque ulla coactione vel exactione laicorum*, sive; ut contributio legitime imperata à clericis conferatur & à laicis humiliter & cum gratiarum actione recipiatur.

Dubium hinc oritur, an clerici contribuere teneantur ad reparationem viarum publicarum a pontium & ad murorum civitatis refectionem. Non quidem, si eo nomine contributiones in quantitate, expensas ad tale opus necessarias multum excedente, pro conservatione status, domus aut familiae splendore &c. exigantur; ab his enim Ecclesiae & personas Ecclesiasticas, *c. Quamquam, Clement. fin. & Auth. Item nulla cit.* eximi, jam vidimus.

Sed, si exigantur in quantitate moderata & necessaria ad refectionem: ad cujusmodi contributionem Ecclesiae, ac proinde etiam clerici adstringuntur, *l. Ad instructiones 7. C. de SS. Eccles. & l. fin. C. De quibus munerib. & praestat.* Id ipsum suadet ratio; quia hujusmodi contributiones neque exiguntur à Principe in suae potestatis & superioritatis, neque in suae subjectionis signum ab Ecclesiis & clericis praestantur: sed solummodo pro necessitate vel utilitate communi & clericos non minus quam laicos afficiente: quam spectantia onera communiter ab omnibus ferenda, naturalis ratio & aequitas dicitur.

Nihilominus etiam à publica ejusmodi refectione, reparationeque Ecclesiae & clericos eximit sententia communis, quam cum Joan. Andr. *in c. Non minus cit. n. 4. Panormit. in c. cit. n. 18.* & aliis Interpp. defendunt Sylvester V. *Immunitas 1. n. 20. Azor p. 1. Instit. Lib. 5. cap.*

G B B B B B

5. cap.

f. cap. 13. q. 8. Molina Tract. 2. de I. & I. disp. 672. n. 4. Suarez cit. cap. 26. à n. 12. Laiman. cit. cap. 6. n. 6. propter e. cit. ibi, Sive fossata sive expeditiones sive qualibet alia & c. Adversus cit. textus, à tributo, pro communibus necessitatibus & utilitatibus imposito à laicis, clericis & Ecclesiis eximentes, & vim, si quam habuissent, adimentes citr. aliisque ll. Imperialibus in contrarium solitis allegari, & jam correctis Aurb. I. gem cit. eosdem ab angariis & perangariis, communem utilitatem concernentibus, absolvente. Neque id immerito; cum clerici ad has & contributiones illas non adstringantur lege seculari; quia eam non ligantur, e. Ecclesia cit. neque ex contractu seu mutua conventionione inter ipsos & laicos; quia de hac inita non constat: neque etiam ex beneficio, quod publicis viis & pontibus utendò percipiunt; quia sumptus, quos in eorum refectionem reparationemque faciunt, laicis abunde compensantur; quòd bona Ecclesiastica in fabricam & ornatum templorum, conservationem cultus Divini & alios usus in laicorum utilitatem cedentes specialiter impendantur; ac proinde, sicut milites & Magistratus, sic etiam clericos à contributionibus ad ejusmodi opera temporalia immunes esse conveniat; cum ad jus publicum etiam ipsi pertineant, can. Jus publicum 11. disp. 1. l. 1. §. 2. ff. de I. & I. & quod in contrarium allata ratio naturalis & æquitas postulat, satis superque impleant commune bonum alio & nobiliori modò promovendò.

203.

Sed, etsi hæc ita sint, quando communis necessitas utilitasve & eam spectans opus directè & proximè Republicam; ac proinde Ecclesiasticos tantum in consequentiam tanquam ejus membra spectat: aliter tamen res se habet, quan-

do illa principaliter & proximè tantum respicit particularia quadam prædia; ut propter emolumentum, quod ex opere illam spectante percipiunt, solis istorum dominis sit contribuendum: cuiusmodi sunt, si vermes agros depalcantur, aut istorum ripæ adversus vim fluminis muniendæ: si aperienda fossa, in quam confluente aquæ aliò deriventur, vel ductus rivus, quò prata irrigentur: si edificandus communis puteus aut fons per canales ad prædia ducendus: si via ante singulorum domos sternenda lapide, aut ad sylvam, pascua &c. omnibus communia reficienda; cum enim horum & similium operum emolumentum principaliter & proximè sit ejusmodi prædiorum, istorum domini ad ea pro rata contribuere debent, sive laici sive Ecclesiastici sint, Panormit. in e. Non minus cit. n. 20. Molina cit. disp. 672. n. 4. concl. 2. & Pirthing ad banc Rubr. n. 74. qui tamen rectè monent, ad ejusmodi contributionem clericos prædiorum dominos non per seculares sed Ecclesiasticos superiores compellendos.

Dubium secundo est, an tempore famis & caritatis annonæ ad frumentum aliâque victualia iustò pretiò vendenda cogi clerici possint à potestate seculari. Cogi ad id laicos posse, nemo facile inficias ibit. De clericis idem affirmant aliqui; sed non magni nominis & notæ DD, sinistrò potius affectu ducti, quàm Jure aut ratione; quia istorum contributioni, e. Non minus e. Adversus cit. & similes textus alii cum supra allegata Urbani VIII. Constitutione & Bullæ Cœnæ can. 12. aperte & iustissimè advertantur; cum clericos cæterisque personas Ecclesiasticas Principum aliorumque Magistratum jurisdictioni, præsertim coactione nequaquam subiecti, Juris sit omnino explorati, e. Ecclesia 10. de Constit. i. f. de

205. *fn. de Reb. Eccles. alien. Sr.* Eadem ferè, quæ coactionis, ratio est violenti ingressus & visitationis horreorum & granariorum, præsertim intra Ecclesiarum & Monasteriorum ambitum sitorum; cum Ecclesiarum & Monasteria locis extra territorium sitis, ut *n. 7.* dictum, æquiparentur, & ipsorum res laicorum dispositioni non subiciantur. Quare, secluso speciali Privilegiò Apostolicò, cum, tali necessitate urgente, frumentum & alia victualia aliunde haberi non possunt, seculari potestati recurrendum est ad Episcopos aliòsque superiores Ecclesiasticorum, per quos isti ad ea justò pretiò vendenda compelli possunt, Belletus *Disquisit. Cleric. p. 1. Tit. 5. §. 2. n. 9.* Mad. *de Sacris Ord. cap. 14. §. 38.* Guazzinus *Reorum defensio. 20. cap. 9. n. 10.* & Delbene *de Immunit. p. 1. cap. 9. dub. 14. n. 1.* quocum tamen

206. Excipiendus est, si quando eveniat, casus, quò urgentis maximæ necessitatis tempore clerici à pauperibus rogati frumentum & alia victualia vendere, eosque à seculari debitò modò requisita potestas Ecclesiastica compellere per sortitiem recuset, aut hæc adiri in tempore non possit; tali enim casu Magistratus secularis, potestate extraordinariâ, non Jurisdictionis; quia hanc in Ecclesiasticos non habet; sed justæ defensionis adversus periculum, quod communitati ex fame imminet, frumentum ex Ecclesiasticorum horreis extractum indigentibus justò pretiò vendere possit, ut in simili casu docent Sotus *in 4. dist. 25. q. 2. art. 1.* & Molina *Tract. 1. de l. & l. dist. 31. n. 10.*

207. Dubium tertio est de iis, qui hæcenus declarata Reali immunitate gaudent. Quia in re inter DD. satis convenit Imprimis, eâ de Jure gaudere Ecclesias, Monasteria, cæteraque Sacra &

Religiosa loca, uti & Regulares utriusque sexus omnes, & Clericos quoscunque, etiam in minoribus Ordinibus constitutos, primaque solum tonsurâ initiatos & delitutos conditionibus, quas in ipsis, ut Ecclesiastici fori privilegiò gaudeant, requirit S. Synodus Tridentina *sess. 23. cap. 6. de Reformat.* quia illæ Conciliari hoc decretò ad Fori duntaxat privilegium retinendum hodie exiguntur: &, quia odiosæ sunt, sicut ad Canonis juxta dicta *Tit. 1. n. 20.* sic ad alia quoque clericorum privilegia non extenduntur, secundum *cir. Molinam dist. 671. n. 5.* & Barbofam *Jur. Eccles. Lib. 1. cap. 39. §. 5. n. 15.* Deinde inter eosdem convenit, eâ non gaudere primò Clericos conjugatos, *c. Unic. de Cleric. conjug. in 6.* ubi his, si cum una eaque virgine contraxerunt & clericalem habitum deferant, Canonis duntaxat, & in Criminalibus Fori privilegia relicta: cætera verò, ac proinde etiam clericorum bonis concessa, disertè sunt adempta. Demum alios etiam clericos Negotiatores: qui pro rebus subiectis negotiatiòni & per hanc acquisitis eâ, de qua agimus, immunitate privantur, ut ad sequentem Rubricam pluribus statuatur.

208. Controversia hoc loco est de colonis sive laicis, quibus Ecclesiarum & Ecclesiasticorum bona locantur, vel conceduntur precariò, aut in emphyteusim: quos à tributorum & vectigalium solutione absolventium, ad eamve obligationem DD. contrariæ Opiniones aliqui in concordiam non malè reducunt ope distinctionis: &, licet colonos perpetuos sive rucolas, glebæ seu fundo colendo perpetuò adscriptos, ab iis generaliter partiaros verò sive eos, qui pro certa parte fructuum agros colunt, saltem quoad partem fructuum, Ecclesiæ præstantam, à tributis, vectigalibus &c. eximant; quòd ta-

G g g g g 2

quod tales fructus non tam coloni, quam ipsius Ecclesiae vel personae Ecclesiasticae sint: ab iis tamen immunes esse negant quoad portionem fructuum, quae ex conventionem remanet ipsis colonis seu conductoribus agrorum; quia posteriores hi fructus sunt ipsorum colonorum nullò Jure exemptorum, Menoch. *de Arbitr. causa* 562. n. 21. & 33. & Barbosa *cit.* §. 5. n. 30. quorum doctrina usu recepta est, teste Pirrhing *ad hanc Rubr.* n. 88. & Juri etiam consona videtur: dummodo ratione illius tributi Ecclesiae &c. directè vel indirectè non graventur, contra Bulam Cœnæ *can. 18.*

209. Dubium quartò est de Jure, quò Ecclesiarum & clericorum Realis Immunitas est introducta. Quia in re magna dissensus est DD. nonnullis, eam Divinò, aliis Humanò Jure constitutam, asserentibus. Quorum illi præcipuè moventur luculentis textibus c. *Quamquam* *cit.* quò Ecclesia Ecclesiasticæq; Personæ ac res ipsarum non solum Humanò Jure, quin & Divinò à secularium personarum exactionibus immunes pronuntiantur: & Tridentini, Ecclesia & personarum Ecclesiasticarum immunitatem Dei Ordinatione & Canonica sanctionibus constitutâ, asserentis, *Sess. 25. cap. 20. de Ref.* quò decretò S. Synodus & c. *sit.* Bonif. VIII. procul dubiò respexerunt verba Christi, *Ergo liberi à tributo & censu sunt filii*, Matth. *cap. 17. v. 25.* hoc est, regum & multò magis Dei: qualis non solum Christus, sed ejus etiam familiares Clerici sunt, juxta illud, *Ego dixi, Dii estis & filii excelsi omnes*, Psalm. *81. v. 6.* Confirmatur; quia, si immunitas ista non Divinò, sed humanò tantum Jure prodita fuisset, lege vel Consuetudine contrariâ tolli posset, contra communem sententiam primi nominis TT. & Canonistarum. Istorum, si-
210. ve, eam humanò Jure introductam, as-

serentium unicum fundamentum est: quòd in Nova Lege ne jota quidem extet, quò res & bona Ecclesiastica à laicorum jurisdictione, exactionibus &c. eximantur: Imò, in primitiva Ecclesia ea his obnoxia fuisse, indubitè conlece generalibus & omnes efficientibus verbis Christi, *Reddite ergo, que sunt Cæsaris, Cæsari*, hoc est, numisma census & tributum, Matth. *cap. 22. v. 21.* à quibus, si Ecclesia & Clerici Jure Divinò essent exempti, hac ipsorum exemptio sive immunitas non posset auterri vel restringi.

Mihi, sicut in Personalibus Lib. 2. Tit. 211. 2. n. 115. sic in Reali hac immunitate cum Palao *Tract. 12. disp. unica p. 1. n. 5.* Opinioni utriusque aliquid tribuendum & ea secundum Decretum Tridentini esse constituta videtur Ordinatione Dei & Canonica sanctionibus, illâ; quòd Ecclesias & Clericos, tanquam loca & personas Deo specialiter consecratas, cum rebus suis à seculari potestate eximendas, Divinum, imò Naturale Jus dixerit: eisdemque ad veteris & à se conditæ Legis exemplum in nova eximendi potestas Papæ collata sit à Deo. Istis verò; quòd exemptionis privilegium immediatè à Papæ & Imp. constitutum sit, ut cum Innocentio *in c. Si quis 2. de Majorit. & Obsequ.* tradunt Covarruvias *Prætic. cap. 31. n. 2.* Lessius *Lib. 2. de I. & L. cap. 33. n. 28. & 30.* Molina *Tract. 1. de I. & L. disp. 31. n. 6. & 7.* & alii RR.

Neque contrarium probant verba Christi Matth. *cap. 17. v. 25.* quia solum ipsum, tanquam naturalem Dei æterni Regis filium, & ex speciali privilegio B. Petrum, tanquam ejus in terris Vicarium spectant: non etiam reliquos Christi discipulos & clericos universos; ut quid enim Christus in ore piscis inventum staterem pro solo se & Petro, & non pro

non pro reliquis discipulis omnibus dari iussisset, si Divinò Jure à tributo seu censu immunes omnes fuissent

Non majorem vim habet confirmatio; quia consuetudo dubium quidem de immunitate Jus interpretandi, *arg. c. Cum dilectus 8. de Consuet.* non etiam clarum & liquidum abrogandi eive derogandi vim habet; quia non apparet, quomodo

illud abrogans eive derogans consuetudo esse queat rationabilis partim; quia Ecclesie gravamen apertè inducit, contra *c. 1. de Consuet.* & adversatur Juri secundum legis Divinæ & Naturalis rationis dictamen condito; ut locus sit, *arg. c. fin. de Consuet.* partim; quia Ecclesia ipsi apertè resistit, ut *cir. Tit. 2. n. 116.* est dictum.

TITVLVS L.

Ne Clerici vel Monachi Sæcularibus negotiis se immisceant,

SUMMARIUM,

1. Sensus Rubricæ. 2. Varietas negotij Sæcularis. 3. I. Veritas Ecclesiasticæ est Negotiatio: 4. Cujus tres species sunt. 5. Licite illi emunt necessaria & superflua vendunt. 6. Illicite res emunt & non mutatas cavius: 7. Imò & mutatas solius questus causâ distrabunt: 8. Ex alia causa immutatas vendere non prohibentur. 9. Eadem fere ratio est Conductionis prædiorum. 10. II. Agitatio judicij Sanguinis. 11. III. Ordinatio acies & pugna cum hoste: 12. Quæ Minoribus etiam clericis & Religiosis est interdicta: 13. Licet alio sine honesto castra sequi non prohibeantur.	14. IV. Exercitium Chirurgia: 15. Nisi pietatis causâ suscipiatur. 16. V. Procuratio laicorum in & extra Judicium. 17. VI. Officium Tabellionis. 18. Quin tamen instrumenta à tabellione Ecclesiastico confecta irritentur. 19. VII. Officium Vice comitis & Gubernationis secularis. 20. Veritum sub censura, Episcopos non afficiente. 21. VIII. Legum & Medicina Studium publicum Religiosis, 22. Et nonnullis clericis non permixtum. 23. Favore studij sacre Theologia: 24. Cujus favore statuta fere etiam Jus Canonicum spectant. 25. Physicam & Civile Jus docere, 26. Et Civile Jus Canonico jungere Ecclesiastici non verentur communitur. 27. Et speciali Jure passim permittuntur.

G B B B B B 1 Sicut